

-un (ll. -ONE), format sobre un *trauci* plural de *trauc* TUBRUCUS. Des del gòtic dels Balcans (del qual era dialecte el llenguatge gepídic) el mot sembla haver passat per una banda a l'alban. *tirk* 'calces, polaines' i roms. *tureac* (pl. *tureci*) de sentit semblant («wollene 5 Gamaschen, Stiefelschäfte») (detalls sobre aquests en Gamillscheg, *Rom. Germ.* II, 258; després del que ja en digueren Diculescu, *ZRPb.* XLI, 425; XLIX, 399-403, i Skok, *ZRPb.* I, 262-4): en els Balcans la base fonètica tindria *æ* per metafoia, segons Gamillscheg.

En fi, des dels gots del S. d'Espanya, el mot va passar al mossàrab, si bé l'informe ens en ha arribat només per la transmissió que en farien els moriscos a l'àrab magrebí *turbâq* «jambière mauresque», segons Cherbonneau (1849, d'Algèria), amb addició ms. «jambières de coton à l'usage des femmes: cette partie du vêtement va du genou à la cheville»; el plural *tarâbiq* «guêtre» en l'algerià Hélot; *turbâga* «la chaussure d'été du voyageur: elle consiste en une semelle de peau de boeuf ou de chameau», segons notícies també 15 algerianes de Carette (1841) i Sandoval (1853); *tarbâga* «polaina o botín morisco», segons el marroquí Lerchundi, Beaussier i d'altres. Veg. la documentació d'això en Dozy, *Suppl.* II, 30a, i I, 143b; Simonet, *Glos.*, s. v. *tharbuca*.

Una altra curiosa romanalla, de l'ús en mossàrab, ha quedat a Menorca, on *tiroga* era «sabata alta, blanca, amb orelles i fermada amb cordons, que era calçat de paguesos i carreters» (*AlcM*):¹ res sobre l'etimologia, que assenyalen nosaltres per primera vegada. És evident la transmissió aràbiga: *tubrûq*, amb *nomen unitatis*: *tubrûqa* > *tru(h)ôqa* (metàt.) > *tir(u)oga*; *u^a* > *o*, i *tr-* > *tir-* canvis obligats segons l'estructura fonètica de l'àrab. La presència en mossàrab podria suscitar la sospita que a les Balears la forma *trobiguera* 30 provingués també del mossàrab baleàric, atesa la diferència en les vocals, però aquesta diferència es pot explicar per metàtesi dins el català. Restem en dubte; però, tenint en compte el conjunt de la qüestió, resta més versemblant que, fins el bal. *trobiguera*, vingui del català pur.

Pel que fa a totes les formes romàniques, d'Esp., Occitània i N. d'Itàlia, i el *tubrucus* de St. Isidor, la ú tònica, enfront de la *ō* germànica, va ser explicada per M-Lübke, *RFE* XI, 21, i *REW*, 8967 (seguit per Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 374) pel fet que els visigots canviaven en *ū* la *ō* de l'ostrogot i del germànic comú, com també feien *ī* de *ē*, segons el mateix M-Lübke havia demostrat en el seu bàsic estudi «Die 50 alptportugiesischen Personennamen germanischen Ursprungs» (1904-17).

DERIV.: *Destrebuguerar* [c. 1400, supra].

¹ Sense cites; no en FebrCard. ni en Moll, *Dial. Ciutat.* (Misc. Alcover).

Trobo, V. *trobar* *Troc*, V. *trau* i *trucar*

TROCA, 'madeixa grossa', 'emalum caragolat, de matèria teixida', mot germà de l'oc. mod. *troco* f., i fr. ant. *troche*, d'aquest últim significat, probablement 60

del ll. TÒRQUES, -IS, que significava 'collar', 'garlanda', 'replecs', i que en llatí vulgar, en la forma TÒRCA prengué el sentit de 'feix de drap o herba retort o caragolat'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En l'obra de Tederic, gran mestre català de la cirurgia europea, en la versió catalana del S. XIII, com a terme de tècnica quirúrgica: «ab delgades ligadures, les quals alsuns apelen *troques*, e-ls altres, rapes» (*BDC* XIX, 255), o sigui el gr. *ῥαφή* pròpiament 'costura', que s'usava també en medicina, per als cosits de traumes i les sutures del crani (Dio C., Hipòcrates): podem creure que designés la lligada combinada amb estopissat dels embenats de cirurgia. Després, en el sentit que quedà, de 'gran madeixa o bolic per teixir o filar': «quatre *troques* de stam» a. 1384; «serà punit l'ordidor qui fraudulentament haurà posatz los estams en la *trocha*» a. 1414, i en la mateixa grafia ja l'a. 1363 (*InuLC*, s. v. *trocha*). L'*AlcM* troba *troques de burells* --- en el 1523, *troca de seda* --- en un doc. del S. XIV de StaColQ.

Avui *tròka* és el terme més vulgar i corrent en cat. central per a tota mena de madeixa: no recordo haver-ne sentit d'altre a la mare, ties ni germanes [Lacav. «madexa o *troca* de fil: spira, volutum fili»], però també s'usa per a moltes menes de coses o materials entortolligats: «eren munts de llimacs, *troques* de serps boca-badades: un espectacle asquerosament terrible», Coromines (*Presons Im.*, ed. 1899, 107; id. *fastigosament terr.*, en eds. posteriors).

En els Pirineus centrals, es fa una distinció amb la madeixa, com a l'alta vall de Cardós etc.: «una *tròka* és més grossa que una *madéixa*» Tavascan; «*tròka* no vol dir lo mateix que *madéixa*, sinó una tela de llana o de canemís: si bé, vaig comprendre que entenia una tal tela embolicada, un paquet embullat d'això, Esterrí de Cardós (1934). A Mallorca, d'altra banda, restava com a nom d'una faixa de llana que duien embolicada a la cintura per guardar-se del fred (---, *AlcM*, § 5): «d'aquells *amos* benemèrits, de sos capells d'ala ampla, sayos curts, calsons ab bufes, *troques* vermelles, y sarrons de cuyro panxerruts, ja 'n quedan --- ben pocs», *BSAL*, 1887, 28.

Ara bé el sentit de 'madeixa' no és més que una concreció catalana de l'altre més ample, amb el qual trobem el mot en un ample territori occità modern, cobrint almenys el Llenguadoc i part de Gascunya: roerg. «*tròco* f. rouleau de toile ---», «*roul, tròco*: rouleau d'un tissu ---» (Vayssier), encara que de tota manera també es refereix ja al rotllo de teixidor: Castras «*troco*: rouleau de toile, pièce de toile que rend un tisserand» (Couzinié); Tolosa «*troco*: paquet, faisceau: no *troco* de cisèls; un paquet de ciseaux, de poinçons; la *troco* de claus; touto la *troco*: tout le jeu, le paquet etc.» (Visner), i crec que ja l'hi va usar el vell poeta Goudouli (c. 1610): «*troquo* de claus: trousse de clefs» o almenys així ho recull el seu glossador coetani Doujat, d'on el derivat «*entroucà*: enfler ensemble» (Doujat, que Visner exemplifica: *carpos entroucados, entroucado de las nouzes, l'entroucadis de lauzetos*).